

Väestöliitto

Maahanmuuton rooliprosessit näkyväksi

Anita Novitsky, monikulttuurisuuden asiantuntija

Kotipuu

Rooleista

- Sidoksissa käyttäytymisodotuksiin
- Lähtöyhteisön / kohdemaan heijastamia
- Sidoksissa ryhmään, jossa elää
- Ristiriitaisia rooliodotuksia 1. ryhmän sisällä 2. eri ryhmissä
- Roolien muutospainne
- Maahanmuutto ao. roolien toteutumisen edellytys

Roolien tasot

Yksilöllinen taso

- henkilökohtaiset kokemukset
- tieto
- toiveet
- odotukset
- pelot
- muotoutuneet käsitykset

Vuorovaikutuksellinen taso

- yksilöiden keskinäiset odotukset
- vuorovaikutusmallit
- rooli – vastarooliparit

Yleinen taso

- ulkoapäin suunnattu tarve
- samaistuminen ”julkiseen kuvaan”, ”yleiseen käsitykseen”
- yhteiskunnan etiikka, moraalit, juridiset säädökset

Kotipuu

Roolien kehitysasteet

- **Sopivasti kehittynyt**
- **Ylikehittynyt**
- **Alikehittynyt**
- **Puuttuva**

Roolimuutosten paineessa on vaikea tietää mikä on tarpeeksi, mikä on liikaa ja mikä puuttuu kokonaan

Kotipuu

Roolien hierarkia

MOTIVAATIO

- syy selviytymiselle
- merkitys elämälle uudessa maassa
- elämän mielekkyys
- johtaa toimintaan

TAVOITE

- sanelee miksi ja millaisia valintoja tehdään

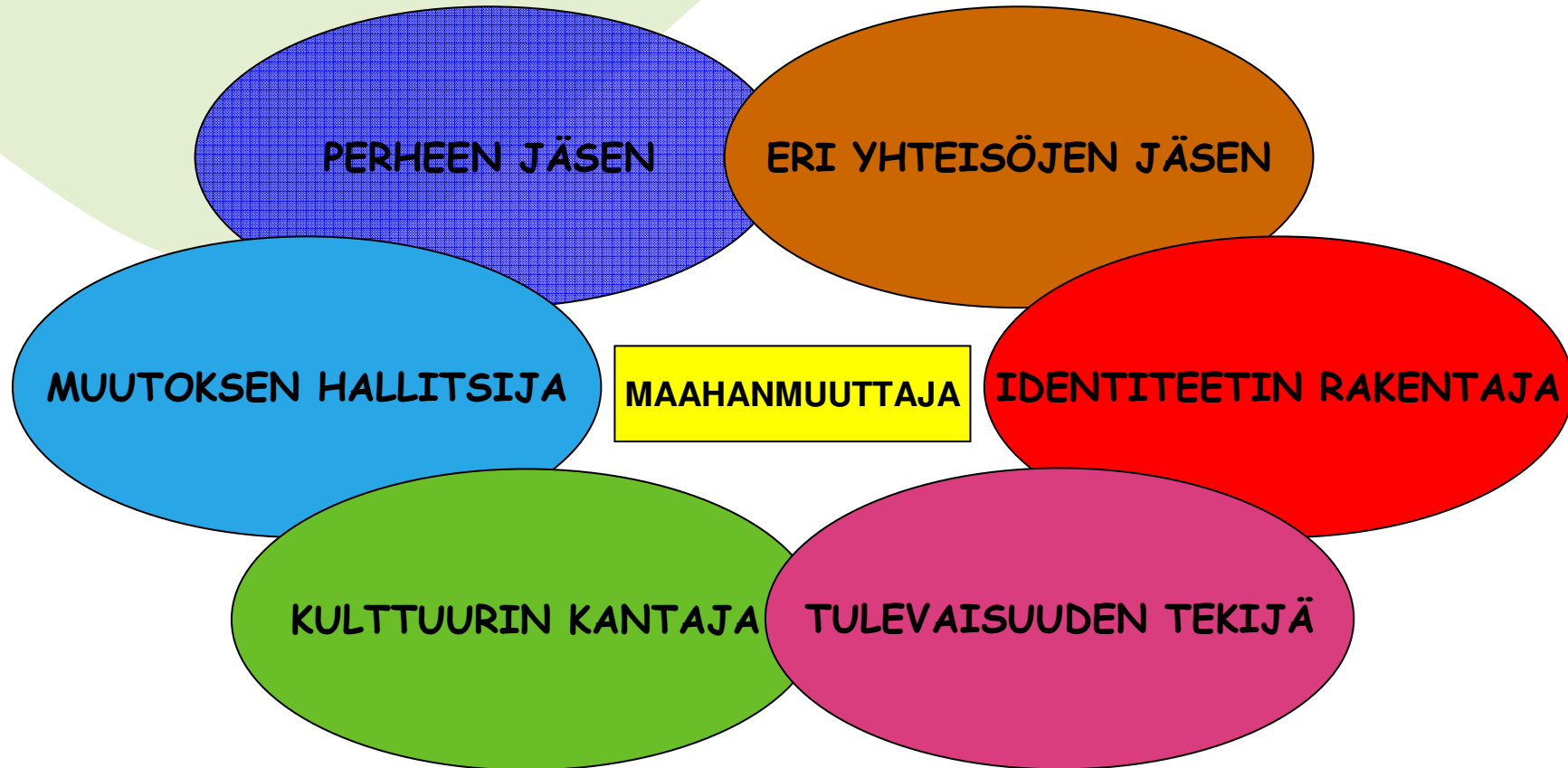
TEKO

- toiminta, vaikutus

Kotipuu

Maahanmuuttajan roolit

Kotipuu

Sukupuoliroolien muutokset

- **Tytön/ naisen rooli usein ”voimaistuva” (– patriarkaaliset)**
- **Pojan/ miehen roolikuva ”laskeva” (-patriarkaaliset)**
- **Perinteisten sukupuoliroolien vaikutus/ lähtömaa/etninen yhteisö**
- **Uusia malleja, arvoja, normeja**
- **Uusia mahdollisuuksia ja rajoituksia**

Kotipuu

Sukupolvien väliset roolimutokset

- **Lasten laajempi kontaktipinta perheen ulkopuolelle**
 - oppivat kielen nopeammin
 - hahmottavat ja ymmärtävät uutta yhteiskuntaa ja kulttuuria paremmin kuin vanhempansa
- **Eritahtinen kotoutuminen**

Sukupolvien väliset roolimutokset

- Roolien kääntyminen ylösalaisin
- Vanhemmat menettävät auktoriteettiaan ja arvostustaan lasten/aikuistuvien nuorten silmissä
- Kuka ohjaa, neuvoo ja kontrolloi lasta/nuorta

**VANHEMPIEN MUKAAN PÄÄSEMISEN YHTEISKUNNAN TOIMINTOIHIN
TÄRKEÄÄ**

Kotipuu

Anita Novitsky

Kotipuu

Perhe ja maahanmuutto

Perheen koheesio rikkoutuu

Valtava sosiokulttuurinen muutos, johon liittyy aina stressin kokemuksia

- ympäristön ennustettavuus ja hallinta muuttuu
- vanhat mallit eivät enää toimi
- hämmennys, epävarmuus, ahdistus

Kotipuu

Asenneilmapiiri

Valtaosa maahanmuuttajalapsista kertoo tuleensa kiusatuksi tai on osallistunut kiusaamiseen

Kielelliset oikeudet ja vähemmistöoikeudet (mm. koulussa..)

Kantaväestön asenteet (epätoivottuja naapureita, nimittely...)

Tiedotusvälineet, media

Koulujärjestelmiä muualla....

Kognitiivinen oppimiskäsitys

Auktoriteettien ohjaama

Koulutus tärkeää – poikien ja tyttöjen kouluttautuminen

Opettajan ohjaama, vanhempien rooli osallistuvana ja tukevana vieras

”Jokainen lapsi on kymppin oppilas”

Selkeä kontrolli

Suorituskeskeinen arviointi, tulos tärkeämpi kuin prosessi....

Tukitoimia vain diagnoosin perusteella, diagnoosi leimaava

Kotipuu

Nuoret

Syrjäytymisen riskiryhmä = maan, kulttuurin ja yhteiskunnan vaihtuminen on haaste, joka vaikuttaa elämän hallintaan

Toisen sukupolven integroituminen ei ole itsestään selvyys, eikä automaattinen tapahtuma

Riskitekijöiden kasaantuminen lisää sosiaalisen syrjäytymisen riskiä

Kotipuu

Miten kotoutua kouluun kun...

Erilainen opintohistoria

Erilainen koulukulttuuri

Erilainen leikki- ja hÄrnÄyskulttuuri

Erilainen huumori

Erilainen nuorisokulttuuri

Erilaiset arvot ja normit

Erilainen perhe

Riskit koulussa....

Sijoittuminen ikätasoa alemmalle luokka-asteelle

Opetussisältöjen hallinta ei motivoi kertaamiseen tai sisällöt liian haastavia

Vaikutelma kontrollin ja rankaisumenetelmien puuttumisesta

Vanhempien epätietoisuus vastuista ja velvoitteista, osallistumisen ja kontrollin mahdottomuus HUOM! Kaksikulttuurisissa perheissä mahdollistettava molempien vanhempien osallisuus

Kielitaito ja sosiaalinen osaaminen

Nuorisokulttuurituntemus

Nuorten oma kieli ja huumori

Seuraukset koulussa ja perheessä

Nuori kaappaa vallan, koska johtaa usein perhettä syvemmän integroitumisensa johdosta → arvoriitoja, riitoja ja väkivaltaa

Nuori elää täyttä kaksoiselämää, sillä vanhemmilla ei ole kielitaitoa eikä kontakteja pysyä perässä

Nuorelle syntyy mahdollisuus käyttää hyväkseen tilannetta

➔ **”Ei me saada todistuksia, meillä on perunannostolomaa, ei Suomessa ole läksyjä...”**

Syällisen etsiminen → poissaolot ja tuntehäirintä ovat epäpätevän opettajan / suomalaisen koulujärjestelmän / rasistien syytä

Kotipuu

Nuorten kesken.... aikuistenkin...

Millaisena näen toisen ihmisen

- **Erilaisena**
- **Tuntemattomana**
- **Vaikeasti lähestyttävänä**
- **Vieraana**

PELKO

**Pelko saa suojautumaan →
Suoja on jonkin tuttu ja turvallinen →
Eristäytyminen ”meihin ja muihin”**

Monikulttuurisuus päivähoitossa

Millaisena näen toisen ihmisen

- **Mielenkiintoisena**
- **Tutustumisen arvoisena**
- **Haasteita herättävänä**
- **Mahdollisuutena**

ROHKEUS

**Rohkeus luo tilaisuuksia →
Tilaisuudesta syntyy mahdollisuus →
Yhteisöllisyys ”me kaikki”**

Vuorovaikutus enemmän kuin kielen oppimista

NUORELLA SUURI TARVE KUULUA JOUKKOON

YMPÄRISTÖ TOIMII ”PEILINÄ”

**VIRHEELLISET TULKINAT AIHEUTTAVAT EPÄVARMUUTTA JA
AGGRESSIOTA**

- slangi
- ”in” sanat
- erilaiset kielikuvat
- sms, irk ja muut; yhteisöjen kieli
- merkityksen selittäminen
- non-verbaalinen viestintä

Ratkaisujen avaimia

- Kohdataan ensisijaisesti nuoria ja vanhempia – eli maahanmuuttajanuoria ja maahanmuuttajavanhempia**
- Aiempaan koulutustaan pohjautuvia riittäviä, mutta ei ylivoimaisia haasteita**
- Riittävä kielellinen tuki niin suomenkielen oppimiselle, kuin oman äidinkielen säilyttämiselle ja kehittämiseksi**
- Mahdollisuus myönteiseen vuorovaikutukseen ja palautteeseen ikäistensä vertaisryhmässä**
- Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa**
- Positiivinen tunneilmapiiri, tasavertaisuus**
- Kukaan nuori ei halua olla ikuinen maahanmuuttaja**

Kotipuu

Jos haluaa onnistua ihmisen luotsaamisessa johonkin määrättyyn tavoitteeseen, täytyy ensin löytää hänet sieltä missä hän on ja aloittaa juuri sieltä.

Joka ei sitä osaa, pettää itseään luullessaan osaavansa auttaa toisia. Voidakseen auttaa jotakuta, täytyy toki ymmärtää mitä hän ymmärtää. Jos ei sitä tee, ei auta vaikka osaa ja ymmärtää enemmän.

Vertaisryhmät vanhemmuuden tukena

Kotipuu

VANHEMPIEN VERTAISRYHMÄT

Dialogi vanhempien välillä

- 'en ole yksin, muutkin jakavat samanlaisen *elämäntilanteen*'

Dialogi perheiden ja ohjaajan välillä

- tietoa ja ymmärrystä välittyy molemmiin puolin
- perheiden elämänhallinta paranee
- ryhmän ohjaajan monikulttuurinen osaaminen vahvistuu

Vertaistuki voi jatkua ryhmän jälkeenkin – pitkäaikaisvaikutus

Kotipuu

VERTAISRYHMÄT KOULUIKÄISTEN VANHEMMILLE

TAPAAMISTEN TEEMOJA:

1. Tutustuminen

2. Maahanmuutto ja lapsen/nuoren näkökulma

- muutos lapsen/nuoren elämässä
- lapsen ja nuoren monet haasteet

3. Kodin ja koulun yhteistyö

- miten luoda kotiin 'koulutuksen ja oppimisen kulttuuri'

4. Miten koulu tukee lasta koulunkäynnissä

- oman äidinkielen opetus
- erityisluokka sijoitukset yms

5. Kouluikäisen kaksikielisyyden kehittäminen

- miten vanhemmat voivat tukea sen kehittymistä

6. Kouluikäisen lapsen sosiaalinen kehitys

- kavereiden ja harrastusten merkitys

7. Nuoruus

- murrosikä ja seksuaaliterveys

VERTAISRYHMÄT VANHEMMILLE

Ryhmiä voivat järjestää esim.

- opettajat
- esikoulut
- maahanmuuttajayhdistykset
- kielikurssien opettajat
- projekteissa toimivat
- kuraattorit
- luokkatoimikunta
- vanhempainyhdistys
- järjestöjen ym. edustajat
- monikulttuurisissa kohtauspaikoissa työskentelevät
- neuvolat
- avoimet päiväkodit
- leikkipuistot
- päiväkodit
- S2-opettajat
- psykologit
- vanhemmat
- asukasaktiivit

Kotipuu

VERTAISRYHMÄN OHJAAMINEN

Kaksi ohjaajaa – muista vertaisohjaaja

Osallistujilla yhteinen kieli- tai kulttuuritausta

TAI

Yhdistävänä tekijänä maahanmuuttokokemus

Erikielisten ryhmissä keskustelu suomeksi, englanniksi tai tarvittaessa tulkin avustuksellakin

Ryhmät osana kotouttamissuunnitelmaa

Kotipuu

RYHMÄN KOKOAMINEN

Olemassa oleva asiakassuhde toiminnan perusta

Tiedottamiseen erityistä huomiota!

- tiedottamisen menetelmät, kieli jne.
- huomioi ryhmätoiminnan vieraus
- luottamuksellisuus, vapaaehtoisuus

Tavoitteet toiminnalle

Kotipuu

PERHEIDEN MONINAISUUS

- **Jokainen perhe on erilainen**
 - **vuorovaikutuksessa perheen kanssa kotoutumisen resurssit, riskitekijät ja tarpeet selviävät**
 - > **mahdollisuus luoda tarpeenmukaisia palveluja**
 - > **luodaan monikulttuurista, tasa-vertaista yhteiskuntaa**

Kotipuu

VAIKUTTAVUUS

Vanhempana vahvempana tässä yhteiskunnassa

Vanhempien osallisuus, aktiivisuus

Itseymmärryksen lisääntyminen

Perheen voimaantuminen haastavassa tilanteessa

Ongelmien ennaltaehkäisy

Kotoutumisen tuki

Vanhempien kokemuksia

”Ryhmässä huomasin että muutkaan vanhemmat eivät tiedä mitä koulussa tapahtuu. Sain paljon tietoa lisää.” venäläinen äiti, lapsi ylä-asteella

”Lapsi on koulussa monta vuotta, meidän koulu niin toinen. Nyt tunnen opettajaa ja kuraattoria ja A....a ja muita.” myanmarilainen äiti, lapsi aloittanut juuri *-koulun ala-asteella.

”Olin vanhempien illassa, rehtori puhui, minä ei ymmärtänyt kaikki. Ryhmässä parempi puhua.” venäläinen äiti, lapsi pyrkii lukioon

” Minulle ryhmä hyvä. Hyvä tapaa toiset vanhemmat. Suomalainen äiti ryhmässä hyvä.” somalialainen äiti, lapsi ala-asteella, ryhmän vetäjänä vanhempainyhdistys